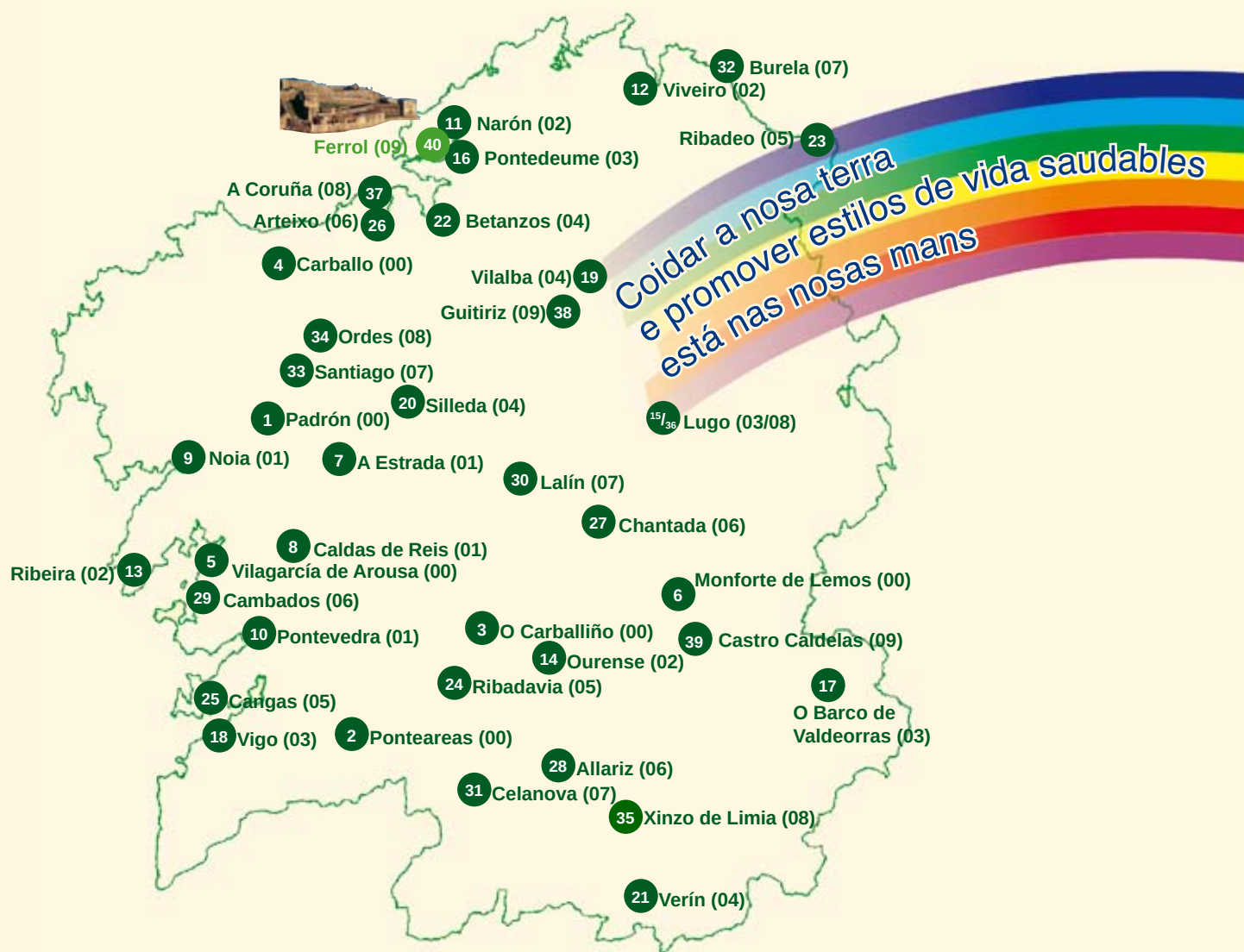

XL Curso de Saúde Ambiental

Ferrol (A Coruña), 5-8 maio 2009

Patrocinadores oficiais

 OBRA SOCIAL CAIXA GALICIA

 EGAE
Escuela Galega de Administración e Estudos Locais

 FEGAMP

 SOGAMA
SOCIEDADE GALEGA DO MEDIO AMBIENTE

 XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE SANIDADE
Dirección Xeral de Saúde Pública

 IBERDROLA

Director

Prof. Dr. Francisco Peña

Presentación

‘O medio ambiente como xerador de actividades capaces de producir emprego, saúde e benestar á poboación’.

Cada día ten maior importancia o coñecemento do medio ambiente dunha comunidade, xa que é un condicionante do seu benestar social, sanitario e económico. A industrialización e a urbanización modificaron o medio ambiente dando orixe a problemas ambientais de primeira orde (o efecto invernadoiro e o cambio climático, a destrución da capa de ozono estratosférica, o transporte de contaminantes, a desertización, etc.) que é preciso corrixir, así como evitar que as actividades futuras orixinen máis deterioracións no noso contorno a través dunha política preventiva que permita un desenvolvemento sostido e equilibrado e teña como obxectivos a protección da saúde do home e a conservación de todos os recursos (aire, auga, solo, clima, especies de flora e fauna, alimentos, materias primas, hábitat, patrimonio natural e cultural) que condicionan e sustentan a vida. As interrelacións entre os diversos recursos e a súa xestión fan cada vez máis necesaria a posta en marcha de estratexias globais, entre as que ocupa un papel fundamental o principio de prevención, xa que máis vale previr que curar.

A forte conexión entre medio ambiente e saúde reconeceuse expresamente na 3ª Conferencia Ministerial do Medio Ambiente e a Saúde (Londres, 1999). O Cume da Terra de Río de Janeiro (1992) e a Conferencia de NNUU sobre Medio Ambiente e Desenvolvemento de Johannesburgo (2002), acuñaron a idea de desenvolvemento sostible, que expresa a imposibilidade dun desenvolvemento sen contar co medio ambiente (a protección do medio ambiente e o desenvolvemento económico e social son tres piares inseparables do desenvolvemento sostible). Para acadar os obxectivos do VI Programa Comunitario de Acción en materia de medio ambiente para 2001-2010, ademais da consideración das disposicións lexislativas vixentes e de aspectos tecnolóxicos inclúense actuacións tales como o aumento de diálogo coa empresa, fomento de acordos voluntarios, participación da opinión pública, acceso á información ambiental, etc. A empresa ten unha especial responsabilidade diante do medio ambiente ao ser consumidora de recursos, ademais de fonte de emisións e residuos; pero tamén é orixe de coñecementos científicos e tecnolóxicos, así como de positivos impactos socioeconómicos; o cal levou a moitas empresas a integrar a política ambiental nas estratexias corporativas adoptando criterios de protección do contorno na planificación de actividades e toma de decisións, o que implica tamén ás asociacións empresariais, xa que a protección do medio ambiente na empresa constitúe unha responsabilidade corporativa.

A Oficina Rexional para Europa da OMS, baseándose nas iniciativas de Cidades Saudables, e tendo en conta as experiencias dos plans de sanidade ambiental locais e os programas da Axenda 21 existentes nalgúns países europeos, decidiu apoiar as entidades locais e rexionais para acadar os obxectivos do desenvolvemento sostible, para o cal é necesario impulsar a posta en marcha de medidas de planificación e control do medio ambiente relacionadas cos aspectos sanitarios, xa que para resolver os problemas do medio ambiente, a saúde e o desenvolvemento sostible, é preciso chegar a un acordo e emprender accións non só a nivel nacional e internacional senón tamén a nivel subnacional e local.

Na liña das políticas da OMS de propoñer ambientes saudables, e coa esperanza de concienciar aos concellos galegos de asumir esta filosofía na xestión dos aspectos ambientais da saúde e así poder contribuír ao desenvolvemento sostible de Galicia e mellorar as condicións de vida dos cidadáns, púxose en marcha en Galicia no ano 2000, o **Programa Galego Municipios Saudables e Sostibles 2000-2009**, que contou cos parabéns do coordinador do proxecto ‘Healthy Cities’ da Oficina Rexional para Europa da OMS. Esta iniciativa itinerante pioneira en España, leva consigo:

- Un primeiro nivel de actuación: de formación e reciclaxe de técnicos en medio ambiente e saúde, e foro de debate de todos os axentes sociais implicados na tarefa de protexer e conservar o medio ambiente.
- Un segundo nivel de actuación: de participación cidadá, peza clave na posta en marcha de calquera programa de actuación.
- Unha recomendación: que os concellos, comarcas e mancomunidades de Galicia, coa axuda e o apoio da Administración, adquiran o compromiso de adhesión á Carta de Aalborg e inicien e impulsen a posta en marcha e o desenvolvemento da Axenda 21 Local.

A posta en marcha en Galicia deste Programa, co apoio da OMS, auspiciado pola SESA e baixo o patrocinio de Obra Social Caixa Galicia, Egael-Fegamp, Dirección Xeral de Saúde Pública-Consellería de Sanidade, Sogama e Iberdrola, no seu periplo por toda a xeografía galega o longo desta década, contou coa participación de 224 concellos (221 galegos, 2 leoneses e 1 asturiano) e 3.642 asistentes nas 39 edicións de Cursos de Saúde Ambiental realizados. Precisamente co fin de abordar e debater algúns dos problemas ambientais prioritarios que teñen Ferrolterra, Eume e Ortegal, organízase o XL Curso de Saúde Ambiental, que deseñado de acordo cos principios da Carta Europea sobre Medio Ambiente e Saúde, e a Carta de Aalborg cara á sostibilidade, e dirixido a todos aqueles que traballan ou están interesados no medio ambiente e na saúde, pretende converterse en foro de debate e estudo da situación ambiental de Ferrolterra, Eume e Ortegal, ademais de punto de encontro de sanitarios e ambientalistas, e referencia ambiental de Galicia durante esa semana, co obxectivo de contribuír a sentar as bases do desenvolvemento sostible cara ao futuro da nosa terra.

Finalmente, destacar a necesidade de unir esforzos por parte de responsables políticos, empresarios, científicos, educadores, profesionais, comunicadores, ecoloxistas, así como a participación activa dos cidadáns, en prol de conseguir un medio ambiente saudable e sostible para tod@s @s galeg@s, mellor legado para xeracións vindeiras.

Prof. Dr. Francisco José Peña Castiñeira

RESPONSABLE PROGRAMA GALEGO MUNICIPIOS SAUDABLES E SOSTIBLES 2000-2009

Programa

MARTES, 5 DE MAIO

09:00 h.: ACREDITACIÓN E ENTREGA DA DOCUMENTACIÓN.

10:00 h.: ACTO INAUGURAL, a cargo de *D. Vicente Irisarri Castro*, alcalde-presidente do Concello de Ferrol; *D. Carlos Antonio Fernández Castro*, presidente da FEGAMP -Federación Galega de Municipios e Provincias; *D. Luis Barral Losada*, vicerreitor de Ferrol e Relación Universidade-Empresa da Universidade da Coruña; *D. Jaime Rodríguez-Arana Muñoz*, presidente da Asociación Española de Ciencias Administrativas; *D. Francisco Caamaño Martínez*, delegado de Iberdrola en Galicia; representantes da Consellería de Sanidade da Xunta de Galicia e de Caixa Galicia.

10:30 h.: CONFERENCIA INAUGURAL: '**A nova estratexia global en Saúde Pública e Medio Ambiente**'
DRA. D^a. MARÍA NEIRA GONZÁLEZ

Directora Department of Public Health and Environment-World Health Organization.

12:00 h.: I MESA REDONDA: '**Saúde ambiental para todos: unha esperanza alcanzable no terceiro milenio**'

MODERADORA: PROF^a. DRA. D^a. MARÍA JULIA MELGAR RIOL

Profesora titular de Toxicoloxía, coordinadora do Plan de Desenvolvemento Sostible e vicedecana da Facultade de Veterinaria da Universidade de Santiago de Compostela-Campus de Lugo.

RELATORES:

- '**Medio ambiente e saúde: conceptos que deben valorarse conxuntamente**'
DIRECCIÓN XERAL DE SAÚDE PÚBLICA
- '**Radiografía da saúde ambiental de Galicia: propostas de mellora**'
PROF. DR. D. FRANCISCO JOSÉ PEÑA CASTIÑEIRA
Profesor de 'Medio Ambiente y Salud' de CEPADE-Universidad Politécnica de Madrid. Académico correspondente da Real Academia de Medicina e Cirurxía de Galicia. Experto en saúde ambiental.
- '**A saúde ambiental de Ferrolterra: datos epidemiolóxicos**'
DR. D. CARLOS PIÑEIRO DÍAZ
Magíster en Saúde Pública. Coordinador de Programas de Saúde Pública do Centro de Saúde de Narón.

16:30 h.: I CONFERENCIA MONOGRÁFICA: '**O sistema de vixilancia da calidade do aire e o control de emisións en Galicia**'

DIRECCIÓN XERAL DE CALIDADE E AVALIACIÓN AMBIENTAL

17:30 h.: II MESA REDONDA: '**Modelo enerxético sostible e loita contra o cambio climático**'

MODERADOR: DIRECCIÓN XERAL DE CALIDADE E AVALIACIÓN AMBIENTAL

RELATORES:

- '**Modelo de xestión ambiental do Grupo Iberdrola**'
D. FRANCISCO OLARREAGA TELLECHEA
Xefe do Departamento de Desarrollo Sostenible de Iberdrola.
- '**Prevención e control da contaminación atmosférica nas grandes instalacións de combustión: novos retos**'
D. JOSÉ LUIS BERMÚDEZ CELA
Xefe de Medio Ambiente de Endesa-As Pontes.
- '**A sostibilidade ambiental dos recursos enerxéticos**'
D. ÁNGEL LAGARES DÍAZ
Xefe de Medio Ambiente de Unión Fenosa.

MÉRCORES, 6 DE MAIO

10:00-14:00 h.: VISITAS PRÁCTICAS:

- Embalse das Forcadas e ETAP municipal de Ferrol, xestionada por EMAFESA.
- Aula de Educación Ambiental Reciclaterra (Mougá-Ferrol).
- Aula de Ecoloxía Urbana (Parque Raiña Sofía de Ferrol).

16:30 h.: II CONFERENCIA MONOGRÁFICA: 'Plans de actuación da Confederación Hidrográfica del Miño-Sil e de Augas de Galicia en Ferrolterra, Eume e Ortegal ante o reto da DMA'

D. FRANCISCO FERNÁNDEZ LIÑARES

Presidente da Confederación Hidrográfica del Miño-Sil do Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Medio Marino.

PROF. D. FRANCISCO ALONSO FERNÁNDEZ

Subdirector xeral de Programación e Proxectos de Augas de Galicia da Consellería de Medio Ambiente e Desenvolvemento Sostible da Xunta de Galicia. Profesor da Universidade de Vigo.

18:00 h.: III MESA REDONDA: 'A protección e a mellora da calidade das augas: elemento crítico para a saúde e o desenvolvemento sostible da provincia da Coruña, con especial referencia a Ferrolterra'

MODERADOR: 'Estado actual dos abastecementos de augas da provincia da Coruña'

D. MANUEL PORTO PORTO

Xefe do Servizo de Sanidade Ambiental da Delegación Provincial da Coruña da Consellería de Sanidade da Xunta de Galicia.

RELATORES:

- 'A xestión do sistema de abastecemento en Ferrolterra'
D. ALEJANDRO PISA JARABA
Director xerente de EMAFESA -Empresa Mixta de Aguas de Ferrol, S.A.
- 'A xestión dos servizos de abastecemento e saneamento nalgúns concellos da provincia da Coruña'
D. JOSÉ MARÍA OURO LÓPEZ
Xefe de Producción de Zona Norte Galicia de Aquagest, S.A.
- 'Proxecto de saneamento integral dos concellos de Ferrol, Narón e Neda'
D. IGNACIO PARDO DE VERA MORENO
Director das Obras de Depuración e Vertido de Ferrol adscrito á Confederación Hidrográfica del Miño-Sil.

XOVES, 7 DE MAIO

10:00 h.: III CONFERENCIA MONOGRÁFICA: 'Calidade, innovación e sustentabilidade na xestión de residuos en Galicia'

PROF. DR. D. MANUEL SOTO CASTIÑEIRA

Profesor titular de Enxeñaría Química e director da Oficina de Medio Ambiente da Universidade da Coruña. Ex-presidente de Adega.

11:00 h.: IV MESA REDONDA: 'A xestión integral dos residuos en Galicia: novos retos ante a Lei de Residuos de Galicia'

MODERADOR: D. BENITO GARCÍA CARRIL

Director de Galicia Ambiental-Grupo Correo Gallego. Periodista especializado en información ambiental. Membro da Asociación de Periodistas de Información Ambiental de España (APIA).

RELATORES:

- 'Sociedade Galega do Medio Ambiente: novos retos de futuro'
D^a. MARÍA ESTHER CAMPOS MOSQUERA
Responsable de Comunicación e Prensa de Sogama.
- 'CTRIG -Centro de Tratamento de Residuos Industrias de Galicia: situación actual e perspectivas de futuro'
D. RAMÓN BLANCO LÓPEZ
Director industrial de Sogarisa.
- 'A xestión de residuos radiactivos: unha solución ambiental'
D^a. SILVIA RUEDA SÁNCHEZ
Técnico do Departamento de Formación de ENRESA.

- **'Papel dos xestores autorizados na recollida, transporte e tratamento final dos residuos industriais non perigosos'**
D^a. ELVIRA CAMARERO PÉREZ
Directora comercial do Grupo GESTÁN.

16:30 h.: IV CONFERENCIA MONOGRÁFICA: **'Problemática ambiental das industrias e do sector naval na ría de Ferrol'**
DR. D. RAMIRO BARRIO GÓMEZ

Doutor en Ciencias Químicas. Xestor e auditor ambiental pola EOQ. Ex-responsable de Medio Ambiente de IZAR-Ferrol. Membro de COETICOR-Delegación de Ferrol.

17:30 h.: V MESA REDONDA: **'A empresa ante o reto ambiental do século XXI cara a sostibilidade de Galicia'**

MODERADOR: PROF. DR. D. JOSÉ ÁNGEL FRAGUELA FORMOSO

Doutor en Enxeñería Naval, profesor titular e director do Master en Xestión Integral de Calidade, Medio Ambiente e Prevención de Riscos Laborais da Universidade da Coruña-Campus de Ferrol.

RELATORES:

- **'A xestión ambiental como xeradora de rendibilidade empresarial'**
D^a. PAULA RODRÍGUEZ CARBALLO
Auditor xefe de AENOR-Delegación Galicia.
- **'A implantación de ferramentas de xestión ambiental na empresa'**
D^a. MONTSERRAT GARCÍA LEMA
Xefa do Departamento de Consultoría e Medio Ambiente de Novotec Galicia.
- **'A xestión integrada nunha empresa construtora: calidade, medio ambiente, prevención de riscos laborais, I+D+i e xestión ética'**
D. JOSÉ ANTONIO CHORÉN OTERO
Xefe do Departamento de Calidade, Prevención, Medio Ambiente e I+D+i de CRC Obras y Servicios, S.L.
- **'Ciclo Formativo de Grao Superior de Química Ambiental'**
DRA. D^a. MARÍA AMELIA PERALTA BEJARANO
Doutora en Ciencias Químicas. Xefa do Departamento de Química do IES 'Concepción Arenal' Ferrol.

VENRES, 8 DE MAIO

10:00 h.: CASO PRÁCTICO: **'Simulacro de intervención ante un episodio de contaminación mariña'**

D. JOSÉ CARLOS FERNÁNDEZ FERNÁNDEZ

Xefe do Departamento de Prevención e Medio Ambiente de NAVANTIA, S.A. – Ría de Ferrol.

D. ALBERTO PITA PÉREZ

Xefe de Medio Ambiente do Departamento de Prevención e Medio Ambiente de NAVANTIA, S.A. – Ría de Ferrol.

12:00 h.: Viaxe en lancha pola ría de Ferrol e visita ao Castelo de San Felipe.

16:30 h.: V CONFERENCIA MONOGRÁFICA: **'Instrumentos legais e financeiros de protección ambiental na UE'**

D. JUAN JOSÉ LIRÓN LAGO

Asesor técnico da Dirección Xeral de Política Financeira e Tesouro da Consellería de Economía e Facenda da Xunta de Galicia.

17:30 h.: VI MESA REDONDA: **'Posta en común sobre a problemática ambiental de Ferrolterra, Eume e Ortegal: o camiño cara á sostibilidade'**

MODERADOR: D. HERMENEGILDO FRANCO SUANCES

Enxeñeiro Agrónomo. Ex-responsable Corporativo de Xestión Medioambiental de IZAR. Ex-profesor de Xestión Medioambiental da Escola de Relacións Laborais da UDC-Campus de Ferrol.

RELATORES:

- **'A xestión integrada da costa e a protección do litoral cara a un urbanismo sostible'**
PROF. DR. D. FRANCISCO JAVIER SANZ LARRUGA
Profesor titular de Dereito Administrativo da Facultade de Dereito e director do Observatorio do Litoral da Universidade da Coruña. Experto en dereito ambiental.
- **'Impacto das actividades antrópicas no ecosistema mariño da ría de Ferrol: consecuencias sobre a biodiversidade'**
PROF. DR. D. VICTORIANO URGORRI
Director da Estación de Bioloxía Mariña da Graña. Profesor titular de Bioloxía Mariña da Facultade de Bioloxía da Universidade de Santiago de Compostela.

- **'Problemática ambiental de Ferrolterra, Eume e Ortegal: estratexia de actuación conxunta do colectivo empresarial'**
D. JOSÉ RILO DOPICO
Presidente da Confederación de Empresarios La Unión Ferrol – Eume – Ortegal.
- **'Plan de mobilidade sostible e espazo público de Ferrol'**
D^a. MARÍA CONCEPCIÓN LÓPEZ FERNÁNDEZ
Concelleira delegada de Medio Ambiente e Servizos do Concello de Ferrol.

20:00 h.: ACTO DE CLAUSURA E ENTREGA DE DIPLOMAS ACREDITATIVOS, a cargo de *D. Vicente Irisarri Castro*, alcalde-presidente do Concello de Ferrol; *D. Salvador Fernández Moreda*, presidente da Deputación Provincial da Coruña; *D^a. María Concepción López Fernández*, concelleira de Medio Ambiente e Servizos do Concello de Ferrol; representantes da Consellería de Medio Ambiente e Desenvolvemento Sostible da Xunta de Galicia, de Sogama e de Caixa Galicia; e alcaldes dos concellos participantes.

20:30 h.: O CONCELLO DE FERROL OFRECERÁ UN VIÑO GALEGO DE DESPEDIDA AOS PARTICIPANTES.

Información Xeral

OBXECTIVOS

- Integración da dimensión dos aspectos ambientais da saúde na formación e reciclaxe de técnicos en medio ambiente e saúde, coa finalidade de actualizar a súa formación e adecuar as esixencias que demanda a sociedade actual, para que contribúa a mellorar a xestión e as condicións de vida urbana dos cidadáns.
- Establecer un foro de debate e estudo da situación ambiental de Ferrolterra, Eume e Ortegal, dos seus problemas e carencias que se consideran máis importantes, así como das posibles solucións que se deberán adoptar; ademais de permitir a cooperación e o diálogo entre todos os axentes sociais implicados no tema, fomentando a creación de núcleos de sostibilidade.

DESTINATARI@S

- Técnic@s, funcionari@s e responsables políticos da Administración Local, Provincial e Autonómica, que desenvolvan a súa actividade ou estean relacionados/interesados nas áreas obxecto de estudo.
- Profesorado da Universidade, de Ensino Secundario e Formación Profesional que desenvolva a súa actividade ou estea relacionado/interesado nas áreas obxecto de estudo.
- Técnico@s e xestores de empresas que desenvolvan a súa actividade nos departamentos de calidade, medio ambiente e prevención de riscos laborais.
- Profesionais libres, titulados superiores e diplomados, técnicos superiores e de grao medio que desenvolvan a súa actividade ou estean relacionados/interesados nas áreas obxecto de estudo.
- Estudantes universitarios e dos ciclos formativos de formación profesional relacionados/interesados nas áreas obxecto de estudo (saúde ambiental, química ambiental, xestión e organización dos recursos naturais e paisaxísticos, traballos forestais e de conservación do medio natural, etc.).

METODOLOXÍA

- Conferencias inaugural, 5 conferencias monográficas e 6 mesas redondas configuran a estrutura do curso, nas que os relatores farán unha exposición sintética de carácter técnico acompañadas de casos prácticos e co apoio de medios audiovisuais (power point), cun debate ao remate de cada sesión, no que tamén intervirán activamente os participantes amosando as súas experiencias.
- Visitas prácticas e caso práctico.

NÚMERO DE PRAZAS E DEREITOS DE INSCRIPCIÓN

- **Número de prazas:** 80 prazas, que se cubrirán por rigorosa orde de inscrición.
- **Cota de inscrición:** 30 €.

- **Forma de pagamento:** o aboamento efectuarase mediante transferencia bancaria ou entrega en efectivo na oficina de Caixa Galicia, situada na rúa Galiano, 4-6 (15402 Ferrol-ACoruña), nº de conta: 2091 – 0200 – 04 – 3040124105 especificando o nome e apelidos da persoa inscrita.
- **Forma de inscrición:** cubrir o boletín de inscrición, que deberá achegar co xustificante do pagamento, e presentarse/ enviarase por correo electrónico/fax á Secretaría Técnica. O prazo para formalizar a inscrición abrirase o mércores día 1 de abril, fixándose a data límite de formalizala o xoves día 30 de abril ás 14:00 horas.

DOCUMENTACIÓN

- Entregarase unha carpeta coa publicación do **Libro de Ponencias** e material didáctico diverso.

DIPLOMA ACREDITATIVO E CRÉDITOS DE LIBRE CONFIGURACIÓN (*)

- O alumnado que participe con regularidade nas sesións programadas do curso, que consta de **30 horas lectivas**, recibirá un diploma acreditativo de asistencia.
- A UDC -Universidade da Coruña concederá **2 créditos de libre configuración** ao alumnado matriculado nesa Universidade que asista ao curso (en tramitación).
- A USC -Universidade de Santiago de Compostela concederá **1 crédito de libre configuración** ao alumnado matriculado nesa Universidade que asista ao curso.
- A UV -Universidade de Vigo concederá **2 créditos de libre configuración** ao alumnado matriculado nesa Universidade que asista ao curso.

SEDE, DATAS E HORARIO

- **Sede:** Auditorio Edificio Fundación Caixa Galicia (Praza da Constitución, s/n. – 15402 Ferrol).
- **Datas:** do 5 ao 8 de maio de 2009.
- **Horario:** de 10:00 a 14:00 horas e de 16:30 a 20:30 horas (de martes a venres). O mércores e o venres, de 10:00 a 14:00 horas, terán lugar as visitas prácticas e caso práctico (opcionais).

SECRETARÍA TÉCNICA

(INFORMACIÓN E INSCRICIÓNS)

CONCELLO DE FERROL

CONCELLERÍA DE MEDIO AMBIENTE E SERVIZOS

Negociado de Medio Ambiente

COORDINADORES:

D^a. María del Carmen Vidal Bolaño

D. Francisco Javier Taboada Díaz

Praza de Armas, s/n. – 15402 FERROL (A CORUÑA)

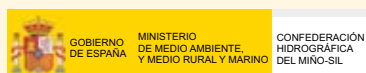
Tel.: 981 944 160 / 981 944 028

Fax: 981 944 028

E-mail: medioambiente@ferrol.es

www.ferrol.es

Organismos colaboradores

Concello de Ferrol

UNIVERSIDADE DA CORUÑA

Concellos participantes

Concello de Ares

Concello de Fene

Concello de Mugardos

Concello de Narón

Concello de Neda

Concello de Valdoviño

Concello de Betanzos

Concello de Cabanas

Concello da Capela

Concello de Miño

Concello de Moeche

Concello de Ortigueira

Concello de Pontedeume

Concello das Pontes

Concello de San Sadurniño

Concello das Somozas

Entidades e empresas colaboradoras

AENOR Asociación Española de Normalización y Certificación

novotec

Recoñecementos e acreditacións

Auspiciado pola

*Declarado de
interese sanitario pola*

*Recoñecido con créditos
de libre configuración polas*

*Recoñecido como Curso de
Relevancia Administrativa pola*

Asociación Española de Ciencias Administrativas
Instituto Internacional de Ciencias Administrativas
Sección Española